

Leden : **Betrokkenen bij de CRO Teuge**

Wim	Burgering	voorzitter CRO Teuge
Martin	Jagt, van der	lid namens lokale milieugroepen
Arjen	Lagerweij	lid namens B&W van Voorst
Wim	Willems	lid namens B&W van Apeldoorn
Meiltje	Groot, de	lid namens N.V. luchthaven Teuge
Harry	Elzinga	lid namens omwonenden
Carel	Braakman	p.l.v. lid namens omwonenden

Gasten :

Josan	Meijers	GS van Gelderland
Gertjan	Eijk, van	Provincie Gelderland
Carlo	Verhaar	B&W van Deventer
Lucas	Harbers	Vertegenwoordiger ABT

Van Irene Breukers, secretaris CRO Teuge

Datum : Dinsdag 11 december 2018

Doc.nr. : 181112 Verslag concept.docx

Vergadering : Regulier overleg Commissie Regionaal Overleg Teuge

Locatie : Raadzaal van de gemeente Voorst, H.W. Iordensweg 17, 7391 KA Twello

1. Opening en mededelingen door de voorzitter

1.1 Bericht van verhindering

- Mevr. Kuiper zal niet aanwezig zijn bij deze vergadering. Mevr. Kuiper wordt vervangen door dhr. Braakman.
- Mevr. de Groot zal aansluiten om 19:30 uur.

2. Vaststellen van de agenda

3. Concept-verslag van 7 november 2018

3.1 Mevr. Meijers geeft aan dat dhr. Boerdam (plaatsvervanger van de mevr. Meijers tijdens de vergadering op 07-11-2018) de volgende aanpassing wil aan paragraaf 7.1 van het conceptverslag van de CRO-vergadering op 07-11-2018:

*Dat Teuge **in** overleg met de provincie heeft afgesproken een LHB aan te vragen.*

*Veranderen in: Dat Teuge **na** overleg met de provincie heeft besloten een LHB aan te vragen.*

De voorzitter laat de secretaris de correcte uitspraak noteren in de huidige notulen. In het verslag van de vergadering van 07-11-2018 wordt dit niet aangepast.

3.2 De voorzitter dankt de commissie voor de op-/ en aanmerkingen op de notulen. De notulen worden, met inbegrip van de gemaakte opmerkingen, vastgesteld.

3.3 De actielijst wordt doorlopen.

3.4 Bij het punt 'Antwoord op de vragen die zijn gesteld bij de inspraakreactie dhr. Boreel agendapunt 2A tijdens de vergadering van 04-09-2018.' van de actielijst van 07-11-2018 geeft de voorzitter het woord aan mevr. Meijers. Mevr. Meijers geeft aan dat er een gesprek is

geweest met dhr. en mevr. Boreel, dhr. Boerdam en mevr. de Groot op 04-12-2018. Aan de orde in dit overleg kwam onder meer het ingediende handavingsverzoek inzake de militaire valschermvlucht die op 13-06-2018 plaatsvond nabij Teuge. Dhr. Braakman geeft namens de heer Boreel aan dat er weliswaar een gesprek is geweest, maar dat hierin geen antwoord is gegeven op de door dhr. Boreel gestelde vragen is gegeven terwijl daar wel behoefte aan is.

3.4.1. Mevr. Meijers zegt toe dat de provincie op korte termijn een schriftelijk antwoord zal geven op de vragen van dhr. Boreel.

3.5 De voorzitter geeft dhr. Willems het woord bij het punt '*Informatie over een LHB/ ambtelijke 1 op 1 omzetting delen op de websites van de gemeentes*' op de actielijst van 07-11-2018. Dhr. Willems is in afwachting van informatie vanuit de provincie. Doel is dat er een eenduidig verhaal kan worden gedeeld op de websites van de betrokken gemeenten wanneer de aanvraag voor een LHB door de luchthaven is ingediend bij de provincie.

3.6 De voorzitter geeft het woord aan dhr. Willems bij het punt '*Informatie over ontwikkelingen rondom de laagvliegroutes te delen met de secretaris*' op de actielijst. Dhr. Willems geeft aan dat er op 10-01-2019 een bestuurlijk overleg is gepland tussen de provincie en alle Gelderse regio's, over de lange termijn-ontwikkelingen die voortkomen uit de Luchtvaartnota 2020-2050 en de luchtruimherziening. Dhr. Willems is bereid nuttige informatie die hieruit voortkomt m.b.t. luchthaven Teuge te delen met de commissie.

3.7 De voorzitter stelt voor om punt 4,5 en 6 over te slaan en te beginnen bij punt 7 de monitoringsagenda. Dit omdat mevr. de Groot nog niet is gearriveerd.

7. Monitoringsagenda hinderbeperkende maatregelen

7.1. De voorzitter dankt de secretaris voor de actualisatie van de monitoringsagenda.

7.2 De voorzitter vraagt dhr. van Muyden om een toelichting op de huidige stand van zaken rondom de werkgroep die is opgericht om punt 5 van de monitoringagenda: '*Onderzoek naar herontwerp circuit, aan-, uitvliegroutes en bebakening*' uit te werken.

7.2.1 Dhr. van Muyden geeft aan dat de werkgroep bestaat uit gebruikers van het veld en een vertegenwoordiging van de omwonenden. De werkgroep is 2 keer bij elkaar geweest. Dit zijn de aanbevelingen die tot dusverre zijn geconcludeerd:

Aanbeveling 1: Een optimaal 'vliegpad' uittekenen binnen het circuit. Er bestaan geen voorgeschreven routes die gevlogen moeten worden binnen het circuit. De werkgroep is van mening dat het zinnig kan zijn om een 'vliegpad' uit te tekenen binnen het circuit, voornamelijk als hulpmiddel voor vliegers van buitenaf die niet bekend zijn met het circuit.

Aanbeveling 2: De huidige, vlakke bebakening van het circuit vervangen door piramides. Deze piramides zijn van alle kanten zichtbaar vanuit de lucht.

Aanbeveling 3: Paravliegtuigen in het verlengde van de baan laten binnenkomen in een glijvlucht. Er is gekeken naar hoe hinder binnen het circuit (die ontstaat door de interactie tussen landende paravliegtuigen en het gewone circuitverkeer), verminderd kan worden. De overlast

ontstaat vooral als een paravliegtuig moet uitwijken voor het overige circuitverkeer. De werkgroep wil onderzoeken of de paravliegtuigen een afwijkend circuit gebruik kunnen en mogen hanteren, door ze binnen te laten komen in het verlengde van de baan in een glijvlucht (evenals de jets). Hierdoor kan het maken van bochten (dat zorgt voor extra overlast) worden voorkomen. De werkgroep wil deze theorie verder gaan uitzoeken, en vervolgens een experiment uitvoeren in de praktijk.

7.2.3 Dhr. van Muyden geeft aan dat dit de resultaten zijn tot dusverre. De voorzitter dankt dhr. van Muyden.

Op dit punt in de vergadering arriveert mevr. De Groot (om 19.30 uur).

7.2.4 Dhr. Willems vraagt zich af in hoeverre het binnen de bevoegdheid van het vliegveld ligt om de besproken aanpassingen door te voeren. Mevr. de Groot geeft aan onvoldoende achtergrondinformatie te hebben over de aanbevelingen om hier een uitspraak over te doen. In het algemeen valt het luchtruimgebruik (d.w.z. alles dat meer dan 10 cm boven de grond zit) buiten de bevoegdheid van de luchthaven. Mevr. de Groot geeft aan te willen kijken naar de uiteindelijke bevindingen van dhr. van Muyden. Dhr. van Muyden voegt hieraan toe dat het circuit tekenen de bevoegdheid van de luchthaven is, maar dat het circuit wel gepubliceerd moet worden in overleg met de luchtruimautoriteiten. De bakens een andere vorm geven dat mag iedereen doen zolang ze maar zichtbaar blijven uit de lucht. Wie de bevoegdheid heeft over afwijkend invliegen van de paravliegtuigen (analoog aan wat nu ook met de jets gebeurt) zal dhr. van Muyden uitzoeken in overleg met de havendienst.

7.3 Dhr. Braakman komt bij punt 10, van de monitoringsagenda, terug op de manier van omgaan met klachten m.b.t. Teuge en de onduidelijkheid over de status van de KNVVl-gedragscode. Dhr. Braakman heeft van dhr. Boreel begrepen (uit het gesprek dat is gevoerd op 4 december) dat notoire overtreders zullen worden aangesproken. Dhr. Braakman hoopt op passende sancties voor deze notoire overtreders.

7.3.1. Mevr. de Groot geeft aan dat tijdens het gesprek met dhr. Boerdam en dhr. en mevr. Boreel is afgesproken dat mensen die regelmatig over hun landgoed "Bruggenbosch" vliegen hierop aangesproken zullen worden. Mevr. de Groot en een collega zijn, n.a.v. de informatie van dhr. Boreel, aan het kijken over welke piloten het gaat. Het blijkt dat er één bedrijf is waar regelmatig sprake is van overtredingen. Mevr. de Groot zal met dit bedrijf in gesprek gaan, en hierbij wijzen op de richtlijnen en afspraken rond de areas to be avoided. Mevr. de Groot geeft aan geen vliegers te kunnen weigeren.

7.3.2. Dhr. Braakman vraagt zich af welke sancties dan wel te verwachten zijn. Mevr. de Groot antwoordt hierop dat de Koninklijke Nederlandse Vereniging voor Luchtvaart (KNVvL) hierover afspraken heeft gemaakt met haar leden. Niet alle vliegers zijn echter lid van de KNVvL. De luchthaven heeft geen juridische middelen om hier iets aan te doen. Het enige dat de luchthaven doet is in gesprek gaan met het Openbaar Ministerie (OM) of de luchtvaartpolitie erbij, over de mogelijkheden om de zaak strafrechtelijk te vervolgen. De voorzitter concludeert dat er sprake moet zijn van een aantoonbaar strafrechtelijke situatie. Hij wil graag door mevr. de Groot op de hoogte houden geworden over de resultaten van de gesprekken, en sluit daarmee dit punt op de monitoringsagenda af.

7.4 De voorzitter vraagt of de commissie het er mee eens is dat punt 17, stille uitlaat, wordt vervangen voor punt 17A, elektrisch vliegen. De commissie is het hier, na enige discussie, mee eens.

7.5 De voorzitter stelt voor door te gaan met de eerder over geslagen agendapunten 3, 4,5 en 6.

3. Concept-verslag van 7 november 2018

3.8 Dhr. Braakman geeft aan dat er onduidelijkheid is in het verslag van 07-11-2018 over de gesprekken die waren gevoerd n.a.v. klachten. Mevr. de Groot reageert dat ze tijdens de vergadering terugkoppeling had ontvangen van het paracentrum dat het gesprek met de wijk Molenveld in Twello al had plaatsgevonden. Op 8 november was er een gesprek met omwonenden uit een andere wijk.

3.9 Naar aanleiding van punt 8.1 in de notulen van de vergadering van 07-11-2018 is er contact geweest met dhr. Haverdings van adviesbureau Adecs Airinfra. Dhr. Haverdings zegt dat de gyrocopter nog niet formeel is ingedeeld, maar dat de gyrocopter naar zijn inschatting in geluidsklasse 8 van de vastvleugel (fixed wing) toestellen zal vallen. Mevr. de Groot beaamt dit. Geluidscertificaat 8 is de stilste categorie. De ervaring van omwonenden is echter dat de gyrocopter juist een van de hinderlijkste toestellen is. Dhr. v/d Jagt legt uit hoe het kan dat de gyrocopter zoveel geluid produceert. Dit heeft te maken met de uitlaatgassen die door het propellerveld heen gaan. Hierdoor ontstaan er extra geluidsgolven. Mevr. de Groot wil graag duidelijkheid en verzoekt de Provincie onderzoek te gaan doen bij het Rijk in welke geluidsklasse de gyrocopter valt.

4. Laatste info rond aansluitroutes Lelystad Airport

Bijlage 4a,4b,
4c,4d,4e

- a. Brief van GS aan de minister van I&W d.d. 5 september 2018
- b. antwoordbrief van de minister aan GS d.d. 1 oktober 2018
- c. Statenbrief d.d. 10 oktober 2018
- d. gezamenlijke brief van de provincies Gelderland en Overijssel aan de minister van I&W d.d. 9 oktober 2018
- e. Persbericht 9 oktober verstuurd door de provincie

4.1 De voorzitter stelt voor kennis te nemen van de bijlagen en geeft het woord aan mevr. Meijers. Mevr. Meijers geeft aan dat er op 27 november een bestuurlijk overleg met de minister van I&W is geweest over de herziening van het luchtruim, waarvoor de 12 provincies waren uitgenodigd. In de rondvraag bij deze bijeenkomst heeft mevr. Meijers de opmerking gemaakt dat de planning niet is gehaald om het voorgenomen LHB Lelystad op 23 november ter inzage te leggen. De minister heeft dit beaamd. Het is nog niet bekend wanneer de ter inzagelegging alsnog plaatsvindt.

4.2 Dhr. Willems merkt op dat er een aantal zaken parallel lopen: de proceduregang van het LHB Lelystad, de luchtruimherziening en de Luchtvaartnota 2020-2050. In een Kamerbrief heeft de minister nadrukkelijk gemeld advies van de CRO's serieus te nemen. De kans om advies te geven wordt geboden dus het is van belang om hier iets mee te doen als CRO Teuge. De voorzitter wil deze kans met twee handen aanpakken wanneer het LHB voor vliegveld Lelystad ter inzage is gelegd. De voorzitter vraagt aan dhr. Willems en mevr. Meijers een seintje te geven wanneer het stuk ter inzage wordt gelegd. Dhr. Willems en mevr. Meijers willen hieraan meewerken.

4.2.1. Mevr. de Groot geeft een aanvulling: zij vindt het lastig een mening te vormen vanuit de CRO over het LHB Lelystad. Lelystad Airport is immers een "concullega" van Teuge. Ze zal zich er daarom van onthouden om een advies te geven. Dhr. Willems geeft aan dat de adviserende

rol van de CRO wat hem betreft voornamelijk aan de orde is voor de Luchtvaartnota 2020-2050 en de herziening van het luchtruim.

5. Aanvraag luchthaven Teuge voor omzetting geldende rijksvergunning naar provinciaal luchthavenbesluit

Bijlage 5a

a. Brief aan GS inzake luchthavenbesluit van dhr. Braakman

Bijlage 5b

b. Antwoordbrief van de provincie aan dhr. Braakman.

5.1 Dhr. Braakman wil graag de mening van de commissie over zijn brief aan de provincie en het antwoord dat hij heeft ontvangen. Mevr. Meijers en de voorzitter vinden het antwoord dat dhr. Braakman heeft ontvangen helder en duidelijk.

5.1.2 Dhr. Braakman dankt de provincie voor de snelle reactie die hij heeft ontvangen op zijn brief, maar is van mening dat hij niet volledig antwoord heeft gekregen. Hij mist een provinciale luchthaven verordening als toetsingskader voor de aanvraag van een LHB. Dhr. Braakman wil graag weten wat het toetsingskader is voor de provincie als ze een LHB, van bijvoorbeeld luchthaven Teuge, in behandeling gaan nemen. Daarnaast wordt volgens dhr. Braakman niet ingegaan op het punt dat het omzettingsbesluit in zijn ogen niet beleidsneutraal is, en hierdoor onjuist. Dhr. Braakman legt uit dat de weekendfactor, die deel uitmaakte van de oude regelgeving op grond van de Luchtvaartwet, is komen te vervallen. Bij de weekendfactor tellen de vluchtbewegingen in het weekend in meervoud door in de geluidsruijme te n opzichte van vluchten buiten het weekend.

Het derde punt dat dhr. Braakman aandraagt is de follow up van de verdiepingsbije nkomst die de CRO organiseerde op 28-03-2017 over de geluidsbelasting door para's. Deze geluidsbelasting is van een ander karakter dan 'gewoon' opstijgend en landend vliegverkeer, omdat een valschermt toestel in de omgeving blijft om op voldoende hoogte te komen. Aan de vervolgvragen die voortkwamen uit de verdiepingsbije nkomst is nog altijd geen gevolg gegeven.

5.1.3 De voorzitter is van mening dat er wel degelijk een antwoord op de bovengenoemde vragen is terug te lezen in de antwoordbrief van de Provincie. Hij citeert de onderstaande passage uit deze brief:

' In uw brief geeft u een aantal punten van aandacht aan voor het geval de luchthaven een LHB zal aanvragen. Wij herkennen die onderwerpen. Een dergelijke aanvraag is tot op dit moment echter niet ontvangen. Wij wachten die af.'

Bron: Antwoord brief van de provincie aan dhr. Braakman. Verstuurd op: 3 december 2018
Zaaknummer: 2018-011291

De voorzitter concludeert dat op het moment dat de LHB-aanvraag er is de provincie zal nagaan of de aanvraag voor het LHB voldoet aan de criteria die daarvoor gesteld zijn. De voorzitter geeft het woord aan mevr. Meijers. Zij citeert het volgende gedeelte uit de antwoord brief:

" U kunt ervan uitgaan dat de door u genoemde punten, in geval van een aanvraag, nadrukkelijk onderwerp van gesprek zullen zijn. Ook kunt u er op vertrouwen dat wij de CRO daarbij zullen betrekken op een wijze die zich niet beperkt tot een simpele mededeling. Over de vorm van betrokkenheid komen we in de CRO zeker nog te spreken."

Bron: Antwoord brief van de provincie aan dhr. Braakman. Verstuurd op: 3 december 2018
Zaaknummer: 2018-011291

Dhr. Braakman stelt dat bij een aanvraag de door hem gestelde punten aan de orde komen. Hij vraagt zich af waarom er dan pas iets wordt gedaan met de punten die hij heeft aangedragen en stelt voor om al eerder actie te ondernemen. Dhr. v/d Jagt ondersteunt dit.

5.1.4 De voorzitter stelt voor om dit punt voor nu te parkeren en daarop terug te komen in de vergadering van 06-02-2019.

5.2. Mevr. Meijers komt terug op punt **5.1.2**. Zij geeft aan dat het toetsingskader dat gebruikt wordt de omgevingsvisie van Gelderland is, die op 19 december ter vaststelling in Provinciale Staten ligt.

6. Elektrisch vliegen

6.1 de voorzitter geeft het woord aan mevr. de Groot.

Mevr. de Groot deelt mee dat er een Cleantech congres is geweest op luchthaven Teuge. Tijdens deze bijeenkomst is er een brainstormsessie geweest over het initiatief om een kenniscentrum over elektrisch vliegen (Dutch Electric Aviation Centre/DEAC) op te zetten. De structuur van het DEAC staat in de steigers. Per 01-02-2019 wordt er gestart in een bestaande hangar op luchthaven Teuge. Daar zullen studenten verschillende vraagstukken gaan uitwerken m.b.t. elektrisch vliegen. De bedoeling is om een vliegtuig te kopen en dit in de komende 5 jaar om te bouwen tot een elektrisch vliegtuig. Dit vliegtuig heeft twee motoren, waarvan er één wordt omgebouwd tot een elektrische motor. Stap voor stap zal worden weergegeven wat de effecten zijn. Gedurende deze tijd zullen er testvluchten met dit toestel worden gedaan en worden er verschillende metingen verricht (snelheid, geluid, stroomlijning). Mevr. de Groot nodigt de commissie uit om een keer langs te komen wanneer het DEAC is opgezet. De voorzitter spreekt grote waardering voor deze ontwikkelingen uit. Mevr. de Groot geeft aan dat het DEAC een vooruitlopend initiatief is en omarmd wordt door de ministeries van I&W en EZK.

6.1.1. Mevr. Meijers vult aan dat dit een project is dat de Cleantech regio samen met de provincie heeft ondersteund. Dit initiatief zal binnenkort in GS besproken en bekrachtigd worden.

8. Rondvraag en sluiting

8.1 Dhr. v/d Jagt wijst erop dat de website van zowel de CRO Teuge als luchthaven Teuge onbeveiligd zijn (er staat "http" waar dit "https" moet zijn). De voorzitter geeft aan dat ernaar zal worden gekeken.

8.2. Dhr. Braakman wil graag dat één keer per jaar de geluidrapportage van de luchthaven Teuge, gecontroleerd door de provincie, op de agenda wordt gezet. De voorzitter zet dit punt op de agenda voor 06-02-2019.

8.3 Dhr. Elzinga deelt mee dat Brussel de voorgenomen verkeersverdelingsregel (die verhuizing van vluchten van Schiphol naar Lelystad kan verplichten) niet heeft geaccepteerd. Hij vraagt zich af of dit consequenties heeft voor luchthaven Teuge en voor de openingsdatum van Lelystad Airport. Dhr. Willems antwoordt dat de opening van Lelystad volgens hem niet in gevaar komt hierdoor. Luchtvaartmaatschappijen gaan vrijwillig naar luchthaven Lelystad. De kans dat dit tot uitstel kan leiden acht dhr. Willems klein.

8.4 Mevr. de Groot deelt mee dat dhr. Bras al enige tijd niet meer werkzaam is op Teuge, en dient het verzoek bij de voorzitter in om een nieuw plaatsvervangend lid voor de bedrijfsmatige gebruikers te vinden. De voorzitter deelt mee dat dit proces al is gestart.

8.5 Mevr. de Groot dient het verzoek in om in 2019 eens per 3 maanden een overleg van de CRO in te plannen. De voorzitter vindt het een goed voorstel. Er zullen een drietal reguliere vergadermomenten worden gepland en een aantal reserve vergadermomenten.

8.6 De voorzitter bedankt de commissie en de aanwezigen op de tribune voor hun aanwezigheid en deelname aan deze vergadering en wenst iedereen mooie feestdagen toe. De volgende vergadering zal plaats vinden op woensdag 06-02-2019.

CONCEPT

Actielijst

11-12-2018	Schriftelijk antwoord namens GS op de vragen die zijn gesteld bij de inspraakreactie dhr. Boreel agendapunt 2A tijdens de vergadering van 04-09-2018.	Mevr. Meijers
11-12-2018	Onderzoeken in welke geluidsklasse de gyrocopter valt	Provincie

CONCEPT